Juliana Cornelia de Lannoy

Juliana Cornelia de Lannoy

Geëmancipeerd dichteres
Breda 20 december 1738 - Geertruidenberg 18 februari 1782

Juliana Cornelia de Lannoy was een van de beroemdste dichteressen uit de achttiende eeuw en dat wilde ze zijn ook. Ze was ervan overtuigd dat het onzin was dat vrouwen minder goed zouden kunnen schrijven dan mannen en ze deed er alles aan om dat te bewijzen. In haar debuutgedicht ‘Aan mijn geest’ (1766), een dialoog, waarin de schrijfster de tweestrijd tussen haar ‘ik’ (de traditionele jonkvrouw) en haar ‘geest’ (de geëmancipeerde dichteres) beschrijft, vraagt De Lannoy retorisch:

> ‘[...] viel de edele denkkracht
> Ons niet net zo goed ten deel, als het mannelijk geslacht!
> [...] is die ziel in ons zo groot niet van waardij?
> Ik twijfel of dit ooit met grond bewezen zij.

De tragedie, het hoogste genre

Om te bewijzen dat vrouwen inderdaad niet onderdeden voor mannen specialiseerde De Lannoy zich in de tragedie, dat gold als hoogstaand en moeilijk genre dat voor vrouwen bijna onbereikbaar was. De dichteres nam zich voor minstens zo goed te worden als Pierre Corneille, beroemd Frans tragedieschrijver. Vervolgens publiceerde ze drie treurspelen over serieuze, favoriete achttiende-eeuwse thema’s als godsvrucht en vaderlandsliefde.

In een van die stukken, *De Belegering van Haerlem* (1770), nam De Lannoy de vaderlandse geschiedenis als uitgangspunt. Omdat ze als vrouw niet met wapens kon vechten, was dit voor haar een manier om toch iets te doen voor haar vaderland. Zo hield ze de geschiedenis levend en gaf ze tegelijkertijd een mooi voorbeeld van de moed en dapperheid van de Haarlemse bevolking. ‘Nooit heeft een vrouwenstem zo op het toneel gedonderd’, schreef een bewonderaar. Recensenten prezen De Lannoy’s ‘mannelijke toon’ en haar ‘mannenbrein’. Het is de vraag of De Lannoy blij was met dergelijke opmerkingen, want ze was zeer kritisch ten aanzien van mannen:

> Audio file
>

Fragment voorgelezen door Marieke van Delft

> De volmaakte man
>
> Altijd aan het werk tot nut van het huisgezin
> en ijverig om zijn ambt met glorie te bekleden
> niet driftig, nooit geneigd tot wufte of dartele zeden,
> bezorgd voor zijn belang, maar wars van slecht gewin;
>
> aan het spel niet verslaafd, aan Bacchus’ vocht nog min,
> bedacht om zelfs zijn vrije tijd nuttig te besteden,
> geen laf bewonderaar van vreemde bevalligheden,
> verliefd en teder, maar op zijn echtvriendin;
>
> trouw tot in de dood aan edele vriendschapsbanden,
> bereid om voor het land zijn leven te verpanden,
> meedogend, beschaafd, oprecht, wijs, vriendelijk, zacht van geest.
>
> Die man met zoveel deugd, met zoveel roem beschonken,
> die man, zo dubbel waard in dichtlust mij te ontvonken,
> is, naar ik merken kan, nog nooit op aarde geweest.

Dichterschap als levensvervulling

De Lannoy, die dit gedicht op haar 28ste schreef, trouwde nooit. Misschien ook omdat het dichterschap voor haar levensvervulling was: ‘Ik vind mijn liefste feest, mijn zoetste wellust weer,/Wanneer ik in mij zelf en tot mijn boeken keer’. Ze werd als eerste vrouw honorair lid van het Haagse dichtgenootschap ‘Kunstliefde spaart geen vlijt’. En toen ze daar een zilveren medaille won op een prijsvraag over ‘De ware vereisten voor een dichter’ riep ze een tikkeltje ironisch uit: ‘Triumf, ik ben voldaan, ik zal onsterflijk zijn.’ De dichteres won in totaal vier dichtgenootschappelijke medailles. Ook haar bundel *Dichtkundige werken* (1780) werd enthousiast ontvangen. Omdat De Lannoy niets aan het toeval overliet, gaf ze haar halfbroer de opdracht om na haar dood haar onvoltooide werk te verbranden. Het resterende werk werd uitgegeven door een van haar grootste bewonderaars, de dichter Willem Bilderdijk.

Podcast 'Vondel was een vrouw': Juliana de Lannoy

Lieke van Deinsen (onderzoeker en docent), Roos Hamelink (Goeie Ouwe Koeien) en Imre Besanger (Theater Kwast) bespreken de ambitieuze toneelschrijfster Juliana de Lannoy. Hoe vergroot De Lannoy de positie van de vrouw? Gaan ambitie, schrijverschap en liefde samen in de 18e eeuw?

Juliana Cornelia de Lannoy: *Aan mijn geest* (1766)

In dit filmpje wordt Juliana Cornelia de Lannoys *Aan mijn geest* uit 1766 getoond en voorgelezen.

Fixdit podcast: Historische Klassiekers

In deze aflevering van Historische Klassiekers hoor je hoe De Lannoy met ironie en satire de wereld om haar heen fileerde: van een arts die vrouwen de maat neemt tot het idee van de ‘perfecte man’. Met hertalingen door Jannah Loontjens en toelichting van dé expert van de achttiende eeuw, Marleen de Vries, ontdekken we hoe haar humor werkte, waarom die toen aansloeg en hoe actueel haar slimme grappen nog zijn. Tegelijk is ze uiterst serieus: met een toneelstuk over Kenau Hasselaer als moeder laat ze zien dat je moet vechten voor je rechten.

Verder lezen

- Juliana Cornelia de Lannoy, *Aan mynen geest* (1766).
- Gert-Jan Johannes en Inger Leemans, *Worm en donder. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1700-1800: de Republiek* (Amsterdam 2017), p. 147-149: 'Aan haar geest'.
- W.R.D. van Oostrum, 'De Lannoy's *Aan myn Geest* (1766): een ingenieus debuut?' (1995)
- W.R.D. van Oostrum, 'Kenau's erfdochters. Waarom Juliana Cornelia de Lannoy in 1770 eerherstel voor Kenau wilde' (2000)
- Teksteditie: Pim van Oostrum (red.), *'t Zoet der Eenzaamheid. Gedichten van Juliana Cornelia de Lannoy*. Amsterdam 2001.
- Meer informatie over Juliana is te vinden in de DBNL.

https://www.literatuurgeschiedenis.org/schrijvers/juliana-cornelia-de-lannoy